

הישיבה השלוש-מאות-ושישים-ושבע של הכנסת השישית

יום שני, ח' שבט תשכ"ט (27 ינואר 1969)
ירושלים, הכנסת, שעה 16.02

א. התייחדות עם זכרם של תשעת הרוגי מלכות בעיראק

הי"ד ק. לוז:

אנו מתייחדים עם זכרם של עורא נאג'י זילחה;
פואד גבאי; יעקב גורג'י נאמודי; דאוד יחזקאל
ברור דלאל; דאוד גאלי; יחזקאל סאלח יחזקאל;
סבאח חיים; נעים כדורי הלאל; צ'רלס רפאל חורש.
ה' ינקום דמם. נשמותיהם התיינה צדורות בצרור החיים
של ישראל. זכרם יהיה ברוך.

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.
עם ישראל מתאבל היום על מות בניו אשר נרצחו
על-ידי ממשלת עיראק.
(חברי הכנסת מכבדים את זכרם
בקימה)

ב. הודעת ראש הממשלה על התליות בבגדד

הי"ד ק. לוז:

היא בין חמת השמדה לבין עם המתגונן מפני רוצחים
הקמים עליו.

הודעה לראש הממשלה.

התליות בבגדד האירו באור בלהות את מצבם של
שרידי יהדות בבל: אדמת עיראק היתה לצינוק אחד
גדול לשרידי היהודים שם. חרדות עברו ועוברות על
אחינו הנתונים ביד זדים. עיראק היתה לגרדום ליהודים
אזרחיה.

ראש-הממשלה ל. אשכול:

איש היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אשר יגורנו
בא לנו.

2,500 שנה בנו היהודים את בבל - עיראק במאדם
ובנפשם. עם קום המדינה קיבצה ארצנו את המנושלים
משם.

דמי הנקיים של הרוגי מלכות בבל זועקים אלינו
ואל העולם כולו מאדמתה. בת בבל השדודה, אשרי שישלם
לך את גמולך שגמלת לנו. השם יקום דמם.

עתה באו הרדיפות על שיאן בתליות תשעה יהודים,
ועוד מבטיחים שליטי עיראק, שאין זה הסוף. כל חטאם
של תשעת הרוגי המלכות - היותם יהודים. אנו יודעים,
ואני מכריז במלוא האחריות שגם ממשלת עיראק ידעה,
שכל המעשים שייחסו להם לא היו ולא נבראו. לא
לשווא נעשה משפט הרצח מאחורי דלתיים סגורות.

התגובה הראשונה בלב כל אחד מאתנו על משפט
הרצח של תשעה יהודים בעיראק היא תגובה של אבל
עמוק ומשגה החלטה נחושה לחולל בתולדות עם ישראל
את התמורה המעמיקה של גאולת ישראל וקיבוץ הגלויות,
שכל חיינו קודש לה.

נגישות היהודים בארצות ערב נמשכות בלי הרף
זה שנים. מצפון העולם לא התעורר. כך באנו עד הנה,
עד התליות הללו.

ודאי שיש בו, ברצח זה, יותר מן החטא האנושי בלבד.
זוהי עוד ראייה, אם היתה דרושה ראייה, למחות המשטרים
בארצות ערב, לגורל שמינו לעם ישראל ולכל יחיד בו
אילו ניתן להם מבוקשם. אין בכוחם של המשטרים הללו
לפתור את בעיות עמיהם שלהם והם מבקשים לפרוק את
האחריות מצווארי עצמם, להקהות את עוקץ הייאוש
הללאומי של עמיהם ולהפנותו אל בני ערובה חסרי מגן
שכלאום בגבולותיהם.

משעה שנודע לנו על גורל-הדין, פנינו אל כל מי
שהיה יכול אולי לפעול בעיראק להצלת האנשים. רבים -
מדינות, אישיים, ראשי דתות, לרבות מזכיר האו"ם - אף
פנו אל שליטי בגדד ונתקלו בהכחשות כוב ובהטעיה
מכוננת. השקר נועד לחפות על הרצח. על גזר דין מוות
שכבר נגזר, חרף העמדת הפנים. כשהוכשרה לכך
הקרקע - בא הרצח. איני יכול להימנע ממשקנה עגומה,
שהעולם על מוסדותיו לא מצא בתוכו את התוקף
הדרוש בעניין הנה ובעניין יהודי ארצות ערב בכלל.
פניות של הרגע האחרון, והסתפקות בתשובות צבועות,
אינן פוטרות מן האחריות המחרידה שבהתעלמות מגורל
יהודי ארצות ערב.

נראה לעין כל המשותף בין תנועות ומשטרים כאלה
לבין התנועות והמשטרים שאיבנו על העולם כולו עד
שהובסו במלחמת-העולם השנייה.

מעל הבמה הזאת אני תובע שיעשה העולם כולו,
כל מי שיש לאל ידו, למניעת מעשי רצח נוספים,
להצלת המשפחות ולהגנה על שארית הפליטה.

המזימה הנפשעת שבתליות בבגדד ושבתביעות למה
שקרוי "שיחרור פלשתיין" היא אותה מזימה עצמה. אם
לא יוצבו לה סייגים מבחוקן, היא לא תיעצר מאליה. בין
מזימת ההשמד לבין הגשמתה תוצאת מדינת ישראל
לבדה, היא וכוחה.

טובי בניו של העולם כולו חייבים להבין זאת. כמו
בימי מאי 1967 אין המדובר גם כאן בתביעות ובתביעות -
שכנגד, שצריך כביכול לחפש פרשה ביניהן: ההתנגשות

— הודעת ראש הממשלה על התלוות בבגד (אשכול, לוז, פרוש, פתל) —

דעתנו איתנה להביא את תחיית ישראל עד לגאולה השלמה.

מעשינו יהיו מכוונים לחזק את מדינתנו ולהושיע קהילות ישראל בצד להן.

הודעות הסיעות

רגש של גקיפת מצפון על אשר שתקו אז. חשוב חשבנו כי אם חלילה שוב תתעורר סכנה לחיי יהודים באשר הם יהודים, יתעוררו ולא יפקידום, יפעלו.

אולם אם העולם הגדול יכול היה להחריש בעוד הזהירו וביקשנו בכל מיני דרכי השפעה, בכל הצינורות הצנועים, ללא כל ראויה, ללא כל התגרות, ביקשנו על נפשם של תשעת יהודים אלה, אם כל זה לא הועיל ותשעת היהודים הוצאו להורג והועלו על הגרדום בשחצ'נות ובציניות ובטקס זועתי לקול המונים צוהלים משול-הבים כצמאי דם, כחיתו טרף, והעולם הגדול שותק ואומות העולם דוממות, הרי זה מחייב אותנו, אחים בארץ ובכל תפוצות ישראל, לעמוד על נפשנו, על נפשם של אלה היהודים הנמצאים במלחמות ארצות ערב אכולי שגאה ומשטמה וזוממים ללכות חלילה שארית פליטת בית ישראל.

ידעו אומות העולם וישתכנעו עמי ערב, שונאינו-אויבינו מבקשי נפשנו, כי עמנו עם ישראל חי, מחושל ומתחשל. השמע עם קול אלוקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי — אמר הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין. השמע עם, האם שמעתם על עם כעם ה' אשר קול אלוקים מדבר אליו מתוך האש, וה' ברוך הוא מדבר אליו מתוך כבשונות של אש מימי נבוכדנצר וטורקומודה, חמלניצקי והיטלר, טרבלניקה ובגדד, ויחי, ובכל זאת, ועם כל זאת ולמרות כל זאת ויחי? עם ישראל חי לעולם.

בתודעת אמונתנו החקוקה בדמנו נלמדנו, באבדן יקר היקרים שלנו, בעמדנו ברגע הקודר ביותר בעוד מתנו מוטל לפנינו, אנו מתחזקים, אנו מתחשלים. וממע-מקי לבבנו פורצת אז קריאת הקדש המלמדת אותנו את קדושת החיים והמוות, כי אנו בני אל חי, כי אנו בני אלמוות ואנו אומרים, וזאת נאמר וענו כולנו יחד: יתגדל ויתקדש שמה רבא.

למשפחות הקדושים אנו מביעים תנחומינו. אבלכם אבלנו. קשה להתנחם, קשה לנחמכם. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים. לא נסיף לדאבה עוד ונשמתם תהא צורה בצורו החיים.

הי"ד ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פתל, בשם סיעת מפלגת העבודה הישראלית.

דוד פתל (מפלגת העבודה הישראלית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. רצח נתעב בוצע הבוקר בכיור השיחור של בגדד, בירתה של עיראק. רצח נפשע זה, בחיפוי מערכות המשפט, בוצע בתליית ראוה להנאת המונים ערבים עיראקים צמאי-דם, שנקדאו על-ידי שליטים עריצים גטולי מצפון, נקדאו באמצעות הרדיו לבוא ולראות את קרבנות השחיטה המטרופת של שליטים שמצאו את חיי האדם הפקר ואת דם

אם יש מצפון בעולם — יישמע קולו לפחות עכשיו. יתעורר לצורך המייד להציל את שארית הפליטה של קהילות היהודים בארצות ערב.

לבנו אבל על הקרבנות ורוחש אחווה ואהדה למשפחות ולקהילות שנתרו אחריהם.

הי"ד ק. לוז:

נציגי הסיעות ימסרו הודעות במסגרת של חמש דקות.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פרוש, בשם סיעת אגודת ישראל.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. במעלות קדושים וטוהרים, כוהר הרקיע, הועלו הבוקר עם שחר לגרדום תשעה יהודים, אחינו ובשרנו, באותה בכל הרשעה מדו-רות, מדורו של נבוכדנצר ורב-הטבחים נבוארדן. שגאת עולם לעם עולם לא תמה. נחלי הדם, כבשונות האש, טבח ורצח ששת מיליוני היהודים, לא השביעו את רשעי העולם. יחד עם כל בית ישראל בכל מקום שהם אנו עומדים המומים ונדהמים למחזה האימים של הבוקר, זה הרצח הברברי לעיני המונים צוהלים ומריעים.

לא נשתנה מאומה באומות העולם. ימים ושבעות אנו מוזיקים ממלכות וראשיות ושריות על הסכנה הנשקפת מרקמת עלילות הדם במהלך המשפט אשר התנהל במחשכים, אבל ידענו על הגורל המר שנחרץ על היהודים שהושבו על כס משפט. זעקנו, צעקנו — ואין קול ואין עונה.

אומות העולם, בלי הבדל, וגם אותן סמל הצדק כביכול של עמי העולם — האפיפיור — אשר נזעקו ונרעשו באשר נפגעו כלי מתכת בבירות, מילאו פיהם מים ואין קול ואין דברים ולא נשמע קולם.

כל בקשותינו, כל מאמצינו, כל התחוננים שהתח-נגנו להצלת תשעת היהודים, לא הועילו והם הוצאו הבוקר לרצח ברברי בדם קר. עוד גרדום התווסף הבוקר עם שחר לגרדומים בהם הועלו יהודים בדורות שעברו עד דורנו. תשעה קדושים חדשים תווספו הבוקר עם שחר לרשימת קדושי עליון שהועלו על מוקדי אש במחשכי גלותנו.

עם ישראל בארץ-ישראל ובכל תפוצות ישראל, אל דמי לכם. קומו נא, התעוררו נא נגד התועבה הנוראה שבוצעה. אל דמי לכם על תשפוכת דמם של תשעת הקדושים שהועלו על גרדום בעון אחד ויחיד, על אמונתם בעם אחד וה' אחד. דמם לא יינקה. דמם צעוק יצעק, שאוג ישאג. דמים בדמים נגעו. דמם של תשעת הרוגי מלכות בבל של היום דמם של הרוגי מלכות של כל הדורות שנהרגו על-ידי הנבוכדנצרים באורך גלותנו ירתה, יתסוס ולא יירגע עד אשר האנושות האדישה, השאגנה עדי מחריד, תתעורר למראה ההתדרדרות הנוראה.

עם הוצאתם להורג של תשעה יהודים בבגדד, עליו לעמוד על רצינות הסכנה הצפויה ומאיימת על אלפי אחינו ואחיותינו, אנשים נשים וטף, אשר נמצאים כיום בארצות ערב.

חשוב חשבנו, השלינו את עצמנו כי אחרי השואה האימה באירופה, אייפה אי-שם באומות העולם מקנן

שאלם היהודים מסוכנים הם, כפי שהם מתארים אותם, - עליהם להתירם ממאסרם ולהירשות להם לצאת לכל מקום שישברחו בו. יש להניח שיימצא מקום אשר יקלוט אותם, בעולם הרחב, כפליטים מאונס.

העולם התרבותי חייב לראות יהודים אלה כבני-אדם גרדפים ונקרא להצילם מעיוניים ומצל הגדרום, כי במעשה הרצח, שהיה היום בבגד, אין לראות סוף פסוק לגבי שליטי עיראק. אדוני היושב-ראש, העולם התרבותי לא יהיה נקי ממעשה הרצח הברברי, שבוצע בחוצות בגד ובצרה, אם לא יציל באופן מידי את שארית היהודים אשר נותרו עדיין בעיראק, בסוריה ובמצרים.

הי"ד ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לנדאו, מטעם סיעת גוש תנועת החירות - המפלגה הליברלית.

חיים לנדאו (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. את אשר יגורנו זה שבועות, בא. הבוקר עם שחר העולו לגרדום בכיכר הרצח בבגדד תשעה מאחיו, זכר גיבורים לתהילה.

ממעלות הגדרום ישאו בזורנו שירת "התקוה" וחזון הגאולה. הגדרום היה לנו ציון-דרך ומגדל-אורי-של-דב בדרכנו לאדנות קוממיות, וגבירי-קרבנותיו - נס ודגל. גם גרדומי בגדד - רצח בדם קר של יהודים באשר הם יהודים - זוהי חוליה בשרשרת רצון הפלדה של עמנו, להבטחת עתיד יהודי איתן ובן-חורין.

אך גרדומים אלה באו שוב להוכיח לנו ולעולם כולו, מה ברברי האוייב שמולנו, מה רצחני הוא, מה נאצי הוא.

אדוני היושב-ראש, רק עשרים-וארבע שנים חלפו מאז מוגר הנאציסם הגרמני, ולנגד עינינו קם וגוואה הנאציסם הערבי. במצרים, סוריה ועיראק, אין עוד היום ישובים יהודים במובן המקובל. רוב מניינה ורוב בניינה של יהדות זו נמצא עמנו. ועל הנותרים, הם פחות מרדבה, קבעו העיראקים, המצרים והסורים, כי באשר יהודים הם - ציונים הם, משרתי האימפריאליסם. ו-"אל-תורה אל-ערביה" מבגדד כתב גלויית: "הדבר הראשון שעלינו לעשותו, כדי לטהר את שורותינו, הוא לקבוע, כי היהודים החיים בתוך עיראק יהיו לאזרחים ממדרגה שנייה". וכך הם עושים - היהודים שם הם כבר ממדרגה עשירית.

חברי הכנסת, יש עוד גיהנום יהודי עלי אדמות בשנת 1969, ובו רבבה - ואין זוועק. הפכו חיי אחינו בארצות ערב למחנה ריכוז אחד גדול - דאכאו ערבי, בלי תאי גזים, אך עם עמדי תלייה.

קראנו לפני שבוע ראיון עם מומחה לענייני המזרח התיכון. בראיון זה תמונות זוועה ממצרים, עיראק וסוריה, לא ידענו עד עתה. ואלה רק מעט מועד.

ובגיהנום הנאצי-ערבי - עיראק בראש. יש כנראה סיבה לכך. היא רחוקה יותר ממדינת ישראל. ראשיה כנראה אינם חוששים. ועיראק בראש - מומן. בעיראק כבר היו שלושה גרדומים יהודיים בראשית שנות התמי-שים. ובעיראק שוב תשעה גרדומים.

מעורער השלטון בעיראק - הוא יושב על כדונים ובתי-כלא. לא ניתן לצבאו בירדן לפגוע בישויו, להפ-גים ולרצוח אזרחיו ללא עונש - והנה הפכו בני-

היהודים כאמצעי לבסס שלטונם הרודני. בהוצאתם להורג של תשעת היהודים החפים מפשע הוכיחו רודני עיראק שהם מחוסרי מצפון ופגעו בערכאות המשפטיות שיש אצלם, כביכול. יהודים אשר נהפכו מאז מלחמת ששת הימים כאומללים משוללי חופש וחירות, מדוכאים ומושפלים שבילוש חמור הטל עליהם, יהודים כאלה הוכנסו לתוך סיפור דמיוני של ריגול אשר לא היה ולא נברא, ונדרש מהם על-ידי מעניהם לענות: כן, נכון ומודה אני על כל אשמה.

אך למרות זאת, רבותי חברי הכנסת, היה בכוח חלק מן המעוניים לענות לרוצחיהם השופטים כי חפים מפשע הם וכל הסיפור אשר נרקם נגדם מוזר הוא להם, וכי רוב האנשים המופיעים בו - אינם ידועים להם. העזה זו הורגה את שופטי עיראק, ונשמע קול אב בית הדין הצבאי ועוד בנאשמים, מפסיק דבריהם, אשר נאמרו בפחד, ברעדה ולפעמים אף בכבי.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הגור מוכן היה היה וניתן בטרם יתל המשפט. ב-15 בדצמבר הופיע נשיאה הנוכחי של עיראק, אחמד חסן אלבכר, בטלוויזיה העיראקית, כשהוא נוהם לפני המון גזעם ונשבע להם כי אחרי היום הזה לא יחיה מרגל על אדמת עיראק. ב-19 של אותו חודש הופיע פרשן רדיו בגדד בדברי פרשנות של רשתות הריגול המדומות. הוא שילחב את שומעיו ופנה אליהם לחיות מאוחדים נגד הסכנה הגדולה המ-איימת על עיראק מצד ישראל, באמצעות רשתות ה"ריגול". הוא הוכיח להם את הבטחתו של אלבכר, נשיאה של עיראק, לחסל את ה"מרגלים". ובהתאם לדבריו של אותו פרשן - אין להציל את צוואר הסוכנים מן הסוף הבטוח והמובטח.

ואכן, נכון. שום התערבות לא הועילה ולא היה בכוחו של שום גורם בעולם לאחוז בידי רוצחים משתו-ללים אלה ולהגיד להם: הרף! חדלו לכם להתעלל בבני-אדם חפים מפשע!

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. כל מי שהקשיב לשידורי רדיו בגדד, שמע פרטי הצגה משפטית מאורגנת ומוכנה מראש על כל פרטיה. כך למשל, על כל גסיין והעזה של הנאשמים - גירת השופט היתה מוכנה מראש. ולדרישת הנאשמים למנות להם פרקליט באמצעות משפחותיהם, ובקשתם להתראות עם משפחותיהם - והו סימן כי לא נפגשו כלל ולא ניתן להם להיפגש כלל עם משפחותיהם - מוכן היה אב בית הדין להכ-רז מי, כי "בית-הדין מינה בשבילך את עורך-הדין, אבראמיס רדיוואן כפרקליט". אותו פרקליט אוטומטי, אשר מונה להגנת הנאשמים, כביכול, היה בחזקת משקיף בכל ההצגה ורק בסיכומה אמר: "למעשה, אשמתם של הנאשמים-המרגלים הוכחה ואין לי מה להגיד חוץ מבקשת משפט צדק בשבילם". בפחד דבריו של הפרקליט העיראקי ראה הוא את עצמו חייב להתנצל לפני העם העיראקי על שקיבל על עצמו תפקיד זה, ואמר שתפקיד זה מחוייב מן הפרוצדורה המשפטית בלבד, ועל כן קיבל אותו על עצמו.

אדוני היושב-ראש, לא ייתכן כי לאחר קום מדינת ישראל יהיה עוד דם יהודי הפקר במקום מן המקומות בעולם, בין עיר בעיראק, בסוריה או במצרים. דם של יהודים בשום אופן לא יהיה הפקר. על מדינת ישראל למצוא את הדרך והצורה להגיב על שפיכת דם נקי של יהודי. וייאמר לשליטי עיראק, מפניו ומפי העולם הנאור,

— הודעת ראש הממשלה על התליות בבגדד (לנדאו, לזו, זוארץ, תלמי) —

אם כי עמנו ששה מכוס יגונים זו מיום צאתו לגולה ונתקיים בו הכתוב: "ובגוים ההם לא תריע, ולא יהיה מנוח לכף רגלך", בכל זאת כולנו עומדים היום אבלים ואכולי יגון וזעם מול הקרבן הגדול והיקר — תשע נפשות נקיות וטהורות מאחינו בגלות עיראק, שנפלו לפני בני עוולה בשלטון הרשע. גם עם מלומד יסורים כעמנו, עם שדמו הוקז במשך הדורות, עומד היום מוכה הלם מול גודל הקרבן, חומרתו והיקפו. באיצטלה מרושעת של עשיית "משפט וצדק" נכתב ונחתם גור-דינים של תשעה יהודים, תשעה אחים יקרים, שחיהם ומותם היו תלויים בידיהם ובהחלטתם של אנשים — יראת אלוהים ומוסר אנוש בלבבם. "מקום המשפט — שמה הרשע". הרוצחים האלה ידעו כי לאילל השלטון שלהם נחוץ קרבן, נחוץ דם אדם, שישימש להם דבק, שירחק אותם לכסאותיהם וכסאותיהם אליהם, ומי הוא הקרבן הנוח ביותר והדם המתאים לכך ביותר אם לא שארית הקהילה היהודית בגולה זו?

"מחמס אחיך יעקב תכסך בנושה" — כך הרעים בזמנו הנביא עובדיה כלפי עם אדום שהתנהג באכזריות כלפי עם ישראל בעת צרתו, שמת לאידו והסגיר "שדידיו ביום צרה". נחוץ כעת עובדיה אחר, שיוכיח בשבט לשונו וזועם צדקו את שופטי הרשע היושבים בארץ הפרת, באותם המשפטים שזעק מעומק לבו עובדיה המקראי, ויסיים גם הוא במה שסיים עובדיה בזמנו: "כאשר עשית, יעשה לך; גמולך ישוב בראשך".

רכוני ראש עומדים אנוחו עם כל אחינו מעם ישראל על פני מחינו הקדושים, באבלנו הגדול על האבידות היקרות, ומאליהן יוצאות המלים שנאמרו מפי הגבורה בשחר ימי העולם לקין אבי הרוצחים: "קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה", דוד דור וקין שלו, דוד דור ודמיו השפוכים שלו. והדם וזעק גם בימינו, והוא יזעק, אין מישהו שיוכל לכסותו: "ארץ, אל תכסי דמי". ויקרא ה' אלוקים אל האדם ויאמר לו: אייכה? קול אלוקים קורא בכל הדורות אל האדם ואומר לו: "אייכה?" איה צלם האלוקים שהטבעתי בך, שבו אתה נבדל משאר בעלי-החיים? וקריאה זו מהדהדת עד היום הזה וקולה הולך מסוף העולם ועד סופו: האדם, אייכה?

הי"ד ק. לזו:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אמה תלמי, מטעם סיעת מפלגת הפועלים המאוחדת.

אמה תלמי (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. העם היהודי עומד אבל וזועם. העם היהודי כולו, ואולי גם אצילי העולם, כל מי שהאמת מגעת אליו, חייבים לדעת כי בראשית היה גור-הדין ואחר-כך חיפשו אחר הנידונים. וביצועו של גור-הדין עיקרו, כי העם העיראקי שנאלץ לסגוד מדי פעם בפעם למהפכה סוציאליט אחרת, הוא רעב, אביון, והוא זקוק לגקמה, כאוויר לנשימה. לכן הוא נקרא לצאת אל הגדרום ולשתף עצמו בשמחת המהפכה-כה — והוא יצא, הוא שמח והוא הריע, כי "ניצל" מידי היהודים. כשמחותיה — המהפכה — שקר; כגרדומיהם — שליטיה: אחווי פחד, ואין אכזרים כפחדנים. ידענו את הסכנות. הוזהרו. גם אילו קראנו רק תעודה אחת, את עצמותו של הרב הראשי לבגדד שכן כדורי אל נשיא עיראק — היינו מבינים את גודל הסכנה. כל מי שידע קרוא, שמע את הצעקה העצורה בתעודה זו, שכדוגמתה

הערובה היהודים לבני-ריגול, לבני-מוות. הרדיו והטל-וויזיה כבר משמיעים זה ימים את הדרישה "לתלות את היהודים הבוגדים".

כיום הזה נאשמים עוד עשרים יהודים בעיראק באשמת ריגול. תשעה נרצחו הבוקר, וביחס לאחרים עוד יתבעו התליינים פסק-דין מוות. לפני זמן-מה הודיע רדיו בגדד "כי הנאשמים הודו בכל האשמות". עתה ברור וגלוי, כי הם הכחישו את האשמות בכל תוקף ורק אחד כאילו הודה באשמה שהעלילו עליו, והרי ידוע היטב שאם אין מודים שם, מעונים עד מוות, וארבעה יהודים כבר עונו עד מוות בכלא העיראקי. אין כל טעם להתווכח עם רצח משפטי זה. זה אבסורד.

אדוני היושב-ראש, היום כמעטו לא מול תשע גרדומי הרצח וביצלים של גרדומים נוספים, היום נאמר לכל המוסדות הבין-לאומיים והגורמים הבין-לאומיים, שידעו על הטרגדיה בעיראק בעוד מועד והמכירים את השליטים הרוצחים בעיראק: בואו חשבו.

מה עשה הא"ם כדי להציל מרצח יהודים חפים מפשע? על מי הוא נועד לגונן, על רוצחים או על נרצחים? עדיין הוא מוגון רק על רוצחי יהודים ורוצחי קבוצות ואנשים שאין בידם להתגונן.

ואת הצלב האדום נתבע לאחריות. בל יחמקו בט-ענה, כי באזרחים עיראקיים בארצם המדובר. המדובר בבני-ערובה כלואים, שהוצאו רשמית מחוץ לחוק — והדברים ידועים היטב.

ולדעת הקהל בעולם החפשי ולמנהיגיו נאמר: אולי עתה, אל מול הדם השפוך, תתעוררו לחסום בעד הנחשול הנאצי בארצות ערב, אולי עתה תפקחו עיניכם לראות, כי תאוות ג'ינוסידי סביבנו.

אדוני היושב-ראש, נשמיע תביעתנו קבל עם ועולם, והיא: ייבטו הרצח המשפטי בעיראק; ייפסקו הרצח והסבל של אחינו. יתנו הרוצחים — התליינים את הדין על פשעיהם. ויפתחו שערי היציאה בפני אחינו הכל-אים בארצות ערב. אין תרופה לשנאת ישראל בארצות ערב. יש לה פתרון — השיבה למולדת.

וחובה עלינו לומר באזני תלמיני עיראק: עוד תתנו את הדין על פשעיהם. משפך דם נקיים לא תינקו. טחנות הצדק אמנם טוחנות לאט, לא תמיד לאט, אך הן טוחנות לבטח. דעו כי לא רק זעם של כאב ואבל בפינו — חיי היהודים בימינו אינם ולא יהיו הפקר. כפי-שעים ורוצחים תירשמו — ויד הצדק תשיג אתכם.

הי"ד ק. לזו:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת זוארץ, מטעם סיעת המפלגה הדתית-לאומית.

פריג'א זוארץ (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים. עוד רשימת קדושים נוספה לרשימה הארוכה, אוי כמה ארוכה, של הרוגי המלכות מעם ישראל על-ידי רשעי עולם, כמעט בכל הארצות ובכל התפוצות שבהן עם ישראל חי; עוד חוליה אחת בשרשרת היסורים של עמנו בכל הגלויות והפזורה, מיום צאתו מארצו, גולה ומקל הנדוי-דים בידו ותמורה הגולה על שכמה, ומאז לא מצא מנוח. זכויותיו האנושיות נרמסו ודמו נשפך בכל פעם שמלכות הרשעה באיזה מקום שהוא רצתה בכך וחיפשה את השעיר לעזאזל, קרבן חלש ונוח להקרבה.

ענפות ורחבות מתרומתם של בעלי הגרדום, וכל זה לא עמד לבנין. אלה המכנים עצמם בני האומה האצילה ביקשו לרוות צמאונם בדם בנין. אין מה להתווכח עם חברות רודנים אלה. יבוא יום ויתנו את הדין על הפשע; אך יש ויש להתווכח בקול רם ותקיף עם העולם. האם גם במקרה זה נהיה עדים לאטימותו של העולם לדם שנשפך, בעוד שהוא גזעווע לרגל אבדן גרוטאות של ברול?

כנסת נכבדה, כמה צילוצלי פעמונים נוספים דרו־ שים לקברניטי העולם, קברניטי רוח וקברניטי מדינה, כדי שיווכחו בחובתם הראשונית להרים קול מחאה, שיהדהד באזניהם האטומות של אלה המשתעשעים ברעיון כי לית דין ולית דיין בעולם הזה?

נדמה היה לנו, כי לאחר הסיון שנתגסה בו העולם במפלצת הנאצית, תהיה רגישות-יתר לכל גילוי של יצר החיה באדם, ויתעוררו בעוד מועד, בטרם תשתולל חיות הטרף, לא רק נגד יהודים חסרי מגן, אלא נגד כל בני־תרבות. לא ינפל בשבי הזעם והחימה, אבל עת לעשות. עדיין יהדות רבה נמצאת בשבי ומוחזקת כבני ערובה בארצות ערב. עם ישראל במדינה ובכל תפוצותיו חייב להתגייס ולגייס את סביבתו כדי לוודא שכל המאמצים האפשריים נעשים: א) כדי להבטיח את קיומם הפיסי של אלפי היהודים שעדיין נותרו בארצות אלה; ב) כדי לפעול ולזרז את גאולתם של יהודים אלה, ולהשמיע מחדש את העקקה היהודית ההיסטורית: שלחו את העם, תנו לעם הזה לשוב לביתו. זה כל מה שאנו מבק־שים מהעולם. יתנו תופש לכל יהודי בארצות הללו לצאת, לחזור ולהתאחד עם אחיו בתוך המולדת שלו. יש עדיין ארצות שבהן ניתן להציל את היהדות הזאת. מכאן חייבת לצאת הקריאה לכל המוסדות ולכל הגו־פים לגייס את כל המאמצים כדי להבטיח שלא נתמהמה. נבטיח פעולות ומעשים מדיים, כדי לאפשר לכל אותה יהדות לצאת מארצות הסוגר, לעלות ולבוא לחיות אתנו. אולי בזה נמצא נחמה פורתא לאבל הכבד שנפל עלינו כיום הזה.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר־הכנסת טיאר, מטעם סיעת המרכז החפשי.

אברהם טיאר (המרכז החפשי):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. הנוהל בכנסת מחייב אותי, גם בנסיונות טראגיות, לברך את חבר־הכנסת נסים אליעד על נאום הבכורה הנרגש שלו, נאום המביע דאגה ליהדות ולשירות נאמן לעמו. אני מאחל לו הצלחה בתפקידו — כן יתמיד במשימתו.

אדוני היושב־ראש, כל נסיון לתת ביטוי מילולי לעצמת הזעווע שחלף היום בלבות כלוננו, עם הוצאת היהודים להרג בעיראק, לא יכול לשקף נאמנה את תחושת הכאב וגודל הפשע. הרי זה מחריד. מעשה אימים. הייתכן?

כן, זה קרה. תשעה יהודים ניתלו עם שחר בבירת עיראק, אחת ממדינות האו"ם, החתומה על מגילת זכויות האדם. תשעה יהודים טהורים, הרוגי מלכות, נפלו קרבן לאחת המזימות הזדוניות של משטר רודני וכושל, צמא־דם, חפים מפשע ומחוסרי מגן.

ההיסטוריה של העם היהודי בכל פזויו ודורותיו

זכורה לנו עוד אחת בלבד — ההתאבדות של ראש גיטו וארשה היהודי צ'רניאקוב. במותו צעק: הצילו. מכתב הרב ששון צעק: הצילו. הוא כותב בשם עדתו ומציג אותה כעיראקים וכערבים — ההבדל הוא עדתו היהודי־דתי. רבותי, כאשר הרב היהודי אינו מסתפק בהפגנת שייכותו לעיראק, שמא זה מושג מצומצם ובר־חדש, ורואה חובה להזהות עם האומה הערבית כולה — צמרמורת עוברת כל יודע קרוא. כך מדבר אב החושש מפני שכול, התובע שנשכיל ונקרא בין השיטין. קראנו.

במכתבו מונה הרב אחד לאחד את תנאי היחס המיוחד לו וכו ועדיין זוכים היהודים. כל מי שאיננו במעצר ואיננו נאשם — כך כותב הרב — אסרו עליו כיהודי לעבדו, לסחור, לצאת, ללמוד, לטלפן, לגור או לצאת מחוץ לפתח ביתו. לכאורה זה קיטרוג אבל מי שיועד קרוא, מבין יודע שלמעשה זו הצגת אליבי מוזעזת וצעקת "לא אשם" "לא אשם", בצל הסכנה ערב הגרדום.

"אסירי המולדת העיראקית" — כפי שאני קוראת בין השיטין — "כיצד בגדתם ואתם אילמים וכפותים; איך ריגלתם — אנשים שרגליים אין להם?"

זוהי עצומה מזעיקה, ואנחנו נזעקנו ופעלנו בכל מקום ובכל צינור, וקצרה היד להושיע. גדולי העולם סידבו לשלוח משלחת. הם עייפים. זה עכשיו חזרו מה־הספד העולמי הגדול על אווירונים מתים. הם גינו אותנו, כי אמרו שאסור להרוג אווירונים. עכשיו, אחרי המאמץ, הם נחים ולא שמעו את זעקת הרב ששון — ולא שמם לב שנידונו אנשים חפים, חפים מבגידה, חפים מריגול, ומי יודע אולי חפים מציונות.

הרב מסיים את איגרתו באופן בלתי־שגרתי. הוא כותב "תוך ציפייה לצעדים שתרצה לעשות". כך מדב־רים עם אל; כך כותבים כאשר משיבים נפש בידי העליון; ושום דבר לא עזר; ליבם לא חרד, העולם לא נזעק, אנחנו לא הצלנו. אנו מבכים את כולם. אנו מאשימים את מי שיכול היה למנוע ולא מנע. אנו מב־כים את נעים, בנו של הרב ששון — ששמו יוסב ליגון — שזעקת אביו לא הצילה אף את חייו. אנו מנחמים את היתומים, האלמנות וההורים השכולים. כולם בנינו. ואם לא היו ציונים — הם נעשו ציונים. תואר זה, ציוני דול־ריס קאוזה — הוא תואר אצילות עליונה.

חברי הכנסת, נעשה הכל שמדינת היהודים לא תודקק לתואר זה — לעולם. שערנו פתוחים.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר־הכנסת אליעד, מטעם הסיעה הליברלית העצמאית.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. "ואעבור עליך, ואראך מתבוססת בדמין, ואומר לך: בדמיך חיי". מציאות טראגית זו מתחדשת מפעם לפעם ושופכת אורה על אמיתת התחדשות של הקוממיות הישרא־לית: עם ישראל, ארץ־ישראל ותורת ישראל — חד הוא. אין יהודי יכול לברוח מעם ישראל; לעם ישראל אין בית אלא בארץ־ישראל ושניהם מתקיימים מכוחה של תורת ישראל. יהדות בבל היקרה, אנו וכל בית־ישראל אתך באבלך הכבד. שרשיך בארץ הפרת והחידקל עמו־קים משרשיהם של הרוצחים. תרומותיך לארץ גלותך

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. "שפוך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו. שפוך עליהם זעמך וחרון אפך וישיגם".

בתקופה האחרונה רצו רבים לראות במלים אלה שבספר תהילים עניין השייך לעבר. רוח ההומניות שא"פפה אותנו לא רצתה כאילו להשלים עם בקשה זו, שה' ייקום דם עבדיו השפוך.

לצערו ובעוונותינו הרבים אקטואליות מלים אלה כיום כמו בעבר. חשבנו כי האנושות תלמד לקח מה-אסון הגדול אשר פקד בימינו את יהדות אירופה ותדע להתייחס לעם ישראל בצורה אנושית יותר. אך מוראות השואה לא ביערו את נגע השנאה הגוענית והאנטי-שמיות, הממשיכה להשתמש בהרג כדי לבצע את זממה.

עדים אנו לא פעם לכך, שראשי מדינות בעולם, אנשי רוח ומחשבה, מתעוררים ועושים מאמצים להציל מהורג גידונים למוות. במקרה שלנו לא עזרו הקריאות המופנות מאת העם היהודי לרבי תבל. מצפון העולם לא זע וחיתו יער ביצעו זממן והוציאו להורג חפים מפשע. לא יוכל אף אחד ממדינאי עולם לרחוץ בנקיון כפיו על הזוועה שנעשתה לנגד עיני עולם כולו. יחסם לדם ישראל משך שנים, יחסם לדיכוי חפים מפשע, הנמקים בבתי כלא בארצות ערב, על עוול אחד בכפם - על היותם יהודים, יחס זה הוליד אתו הזוועה החדשה, שעליה אנו מתרעים כעת.

"כי דורש דמים אותם זכר, לא שכח צעקת עניים". וה' יזכר דמם, ועם ישראל לא ישכח.

אך לא באלה חלק יעקב. אמנם מעינים לשבות במדינת ישראל על דיכוי כביכול שמדכאים בני עם אחד השוכן אתנו. אנו יודעים כמה אמת יש בהאשמה בדבר דיכוי זה. ואנו נקראים לא לשנות גם עתה את יחסנו לכל בני העם הערבי; ואף לא לנאשמים במעשי רשע נגדנו. כי אכן יהודים אנו; ואת דמם של נרצחים נמסור לרבון העולמיים.

ואולי אולי יתעורר כעת מצפוננו של עולם. ואולי אולי נמצא אנו בפינו מלים כדי לזעזע תבל כולה על מעשי פשע הנעשים ביהודים בארצות שונות ובארצות ערב במיוחד.

יחד עם זה אנו בטוחים כי דם זה לא יישאר ללא נקם. ה' ייקום את דמם. "תבוא כל רעתם לפניך, ועולל למו כאשר עוללת לי".

הי"ר ק. לוז :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, בשם סיעת העולם הזה - כוח חדש.

אודי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הפשע המחרדי, שבוצע הבוקר עם שחר בבגד ובבצרה, חורץ את דינו של משטר התליינים השולט בעיראק.

עד לפני שבועיים, כאשר הוגשו הצעות דחופות לסדר-היום של הכנסת, כדי להתריע על מזימה חשוכה זו, היה ברור כי רק הזדקקות כללית של דעת הפקח העולמית עשויה - אולי - למונע פשע זה של רדנות מעוררת ועלובה, אשר רוממות הלאומיות הערבית בפייה, ואילו מעשיה כורים קבר למדינה העיראקית ולכל תקוות הקידמה במרחב.

רוויה בדם טהורים, קרבנות עלילות-דם ושנאה תהי-מית. גם הפעם עוננו, נשפטו וניתלו יהודים שכל חטאם היה בעצם היותם יהודים.

לנוכח היחס ההומני, לו זוכים מרצחים וחבלנים ערביים הפושטים על גבולנו במטרה להשמיד ולפגוע באזרחים חפים מפשע - גדולה לאין-שיעור מידת הרשע של השליטים העיראקיים. אכן, בתקופתנו חיים עדיין שליטים שאיבדו צלם אדם, נטולי מצפון, המביאים חרפה על העולם כולו.

תשעה קרבנות קדושים ותמימים קיפדו את פתיל חייהם - מעשה ידם של פראי-אדם המבקשים לאחר מעשה לחוג בתוצות את הרצח ההמוני. אם זקוקים היינו להוכחה נוספת לטיבם של אויבנו, ניתנה לנו הבוקר ההוכחה בצורה המוחצת ביותר. אין אנו ניצבים מול בני תרבות האמונים על ערכים המקדשים חיי אנוש. אין אנו מתמודדים עם שליטים בעלי צווים מוסריים כלשהם. האומנם יכולה עליונותו המוסרית לשמש נחמה במאבקנו ?

בעולם ציני זה, בו אנו חיים, כאשר קנה-המידה היחיד כמעט לקביעת עמדות מדיניות של רוב מדינות העולם הוא האינטרס האנוכי הקר, מתעורר ספק גדול אם יש משמעות רבה לעליונות המוסרית והאנושית. האומות המאוחדות התעלמו מפנייתנו לכדיקת תנאי חיי-הם של היהודים בעיראק ובשאר ארצות ערב, כדי לעמוד על תנאי הרעב, הדיכוי והטרור התמידיים, שהם מנת חלקם של אחינו שם, כאשר הצדק והמשפט נרמסים לעיני האנושות כולה.

דם החפים מפשע ייתבע מידי המרצחים. והוכחנו שאין מקום רחוק שאלינו לא ניתן להגיע, ואין מטרה שלא ניתן להלום בה.

באחד משיירי המפורסמים, שנכתב על רקע של זעזוע עמוק מפרעות ביהודים, כתב משוררנו הלאומי חיים נחמן ביאליק: "השמש זרחה, השיטה פרחת, והשושטן שחט". עברו הזמנים שבהם ניתן היה לשפוך דם יהודי חינם והשמש המשיכה לזרוח. לא כאשר קיימת מדינת ישראל.

אני שולח מעל במה זו את תחומינו למשפחות לאבלו המשותף.

הי"ר ק. לוז :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת חביבי, מטעם סיעת הרשימה הקומוניסטית החדשה.

אמיל חביבי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בצער רב קיבלנו את הידיעה על התלויות בעיראק. הננו מתנגדים לפסקי-דין המוות ולהוצאות להורג. מה שקרה בעיראק זוהי טרגדיה, אחת מתוצאותיו האומללות של הסכסוך הישראלי-ערבי הממושך, המטיל יום יום קרבנות - יהודים וערבים.

הננו מייחלים ופועלים לקידום היום בו לא יהיו עוד תלויות, מלחמות ושפיכות דמים, ליום בו יכובדו הזכויות של כל עמי האזור.

הי"ר ק. לוז :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא, מטעם סיעת פועלי אגודת ישראל.

אנחנו, כמו רבים אחרים בבית הזה, התנגדנו ומתנגדים למשפט מוות. לכבוד הוא למדינת ישראל שאין בה משפט מוות, אפילו נגד אלה הזורעים מוות בערינו ובישובינו. אנחנו, כרבים אחרים בציבוריות הישראלית הדמוקרטית, מוחים נגד כל משפט מוות, נגד כל הוצאה להורג של אנשים בכל ארץ שהיא, בכל נימוק פוליטי שהוא. על אחת כמה וכמה כאשר המשפט וההוצאה להורג בבגד גם יחד היו על "סהרת" הראווה והביום הנפשע כלפי השעיר לעזאול היהודי; כאשר ברור, כי דם השפוך של תשעת יהודי בגד משמש לשליטים הנוכחיים בעיראק תמרון הסחה מפשעיהם הם ומכשלונותיהם הם. הרי גם לפי עדות דוברי המפגה הקומוניסטית העיראקית, זהו משטר של דדיפות ועינויים כלפי הקומוניסטים וכל כוח דמוקרטי אחר בעיראק. הרי זהו משטר, הממשיך ומגביר את מלחמתו נגד העם הכורדי האמיץ על "חטא" מאבקו לאוטו-נומיה לאומית.

כל הצפרים מצייצות מכל האילנות כי משפט זה הוא הקדמה לחיסולים "משפטיים" של כל כוח אופוזיציוני למשטר הנוכחי בעיראק.

יש המגדירים את עיראק כמדינה אנטי-אימפריאליסטית, הראויה לכל עוז ותמיכה - נגד ישראל במיוחד. אך הדבקות תו חגיגי כזה לעיראק לא יטהר את המשטר הנוכחי שם מפשעיו. הקריאה של שליטי עיראק לפועלים ולאזרחים לציין את יום התליות על ידי שבתון מלא או חלקי ולצאת ל"כיכר השיחרור" כדי להפגין סביב גוויותיהם של תשעת היהודים, הוא אות קין רצחני על מצחם של אלה השליטים שם.

קדושים הם בעינינו חיי אדם, ללא הבדל לאום, גזע ודת. לפי מושגי היהדות - "השם נתן, השם לקח", ואין זכות לאדם ליטול את חייו של הוולת. צערן של משפחות הנרצחים הוא צערנו, הוא צערן של כל בית ישראל. יעלה ויבוא מכאן קול הועם והמתאה נגד התליות בבגד. יעלה ויבוא קול הועם והמתאה מכל הארצות הנאורות ומכל התונים הנאורים בעולם. כל יהיה דמנו הפקר, כל יותן שדמו של אדם יהיה הפקר.

במשך דורות הופקר העם היהודי לשד ולרצח, שהגיע לשיאו הפנטסטי במחנות המוות של היטלר. נאמר לעצמנו, נאמר לעם היהודי, נאמר לכל העמים, כי למדנו משהו מלקח השואה והגבורה; נאמר כי כוח וצדק חיברנו יחדיו כדי להגן על קיומנו עתידנו וכבודנו הלאומי.

הי"ר ק. לוח:

רשות הדיבור לחברי הכנסת דיאב עובדי, מטעם סיעת שיתוף ואחווה.

דיאב עובדי (שיתוף ואחווה):

אזוני יושב-ראש הכנסת, כנסת נכבדה. בשם כל הערבים אשר חיים בישראל, והם ישראלים ברוחם, רצוני להגיד כי אני כערבי מתבייש במעשה של שליטי עיראק. אין מלים כדי לבטא את הבושה שבלבי.

מאמין אני כי ימצאו רבים בארצות ערב שידעו לדחות את המעשה הנפשע הזה.

אנו משתתפים בצער כל עם ישראל.

אפילו היו הקרבנות, היהודים והערבים, אשמים בעבירה על החוק הדראקוני הקיים בעיראק, הרי היתה הוצאתם הברברית להורג פשע שלא ייסלח ולא יכופר. אולם הרשעתם בדיון לא תשכנע שום בר'דעה, בעיראק ובעולם. משפטי הזוועה של הרודנות העיראקית הפכו שם-דבר עוד בימי השתוללותו של השופט מהדאווי, בתקופת שלטונו של קאסם, כאשר שלח למותם, תוך גידופים וקללות, עשרות מדינאים, קצינים ואזרחים, שלא היו מהימנים על הרדון.

משטרו של עארף, שמתוכו צמחה הרודנות הנוכחית, התחיל לא תדרכו במרחץ-דמים כללי, שחיטה, שבה נקטלה לאת דין ומשפט, אלפים מבני העם העיראקי שהוגדרו על-ידי המשטר כ"קומוניסטים".

כל אותה עת נמשך הגסיון של שליטי בגד לבצע רצח-עם, ולשים קץ לקיומו הלאומי של העם הכורדי בצפון עיראק, הלוחם בגבורה על זכותו לחיים ולחירות. הפשע שבוצע בעיראק היום ילמד עם זה מה צפוי לו אם יניח את נשקו ויאפשר לקלגסי שלטון-הרצח לחדור לארצו המשוחררת.

העם בישראל מרכין את ראשו מול פני גופות הקרבנות, כשבלבו ארבע החלטות נחושות.

החלטה ראשונה: לא לחסוך שום מאמץ כדי להציל אחים נרדפים.

החלטה שנייה: לתת יד לכל הכוחות הפועלים ושיפעלו להפלת המשטר הפושע בבגד.

החלטה שלישית: לא להניח לפאשיסם העיראקי לפגוע בשאיפתנו ובמאמצינו להשיג במרחב שלום, שיבטיח את החיים ואת הבטחון, ושישחרר את המדינה כולה מיצורי פלצות כמו המשטרים הקיימים בבגד ובדמשק.

החלטה רביעית: לשמור מכל משמר על עליונותה המוסרית של ישראל, אשר בה אין עונשי מוות, אף לא למרגלים ולחבלנים. ועל כך גאווה.

לעולם לא נרד לשפל המדרגה של תלינו בבגד. לעולם לא נדע תלינים במדינתנו, שוחרת החיים והאור. כבוד לקרבנות. זכרם יישמר בישראל.

הי"ר ק. לוח:

בשם המפלגה הקומוניסטית הישראלית - חברי הכנסת מיקוניס.

שמואל מיקוניס (מק"י):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. יחד עם כל בית ישראל וזעזענו מן התלייה של תשעת היהודים העיראקיים בבגד. יחד עם העם כולו אנו מוקיעים את התליות האלה כרצח משפטי ומגנים אותן בכל לשון של גינוי.

מכל המשפט הזה בבגד נחף הדיח המוכר לנו במשך דורות, הריח של בעלית דם. לא מקרה הוא הדבר, שהתביעה הצבאית העיראקית האשימה את תשעת היהודים האלה גם במזימה להרעיל בארנות בבגד. לפי הנוסח האנטישמי הזכור לשמצה עוד מימי הביניים. לפי אותה תביעה גופא, הנרצחים האלה מבין קומץ יהודי עיראק "סיכנו את המשטר ופעלו למיגורו בהשראת ישראל ומעצמות המערב". בתקופת היטלר היה לזה שם "ז'ידו-קומונה"; כיום השם הוא "ז'ידו-אימפריאליסם".

חוברת ט"ו, ישיבה שס"ז

— הודעת ראש הממשלה על התליות בבגד (לוו, כהן-צידון); חוק התקציב לשנת 1969/70 (לוו, קרגמן) —

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחברי הכנסת כהן-צידון.

שלמה כהן-צידון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. פעם נוספת מוצאים משטרי ערב פורקן לרגשי נקמתם על-ידי משפטי רצה, בהם מוצאים את מותם בצורה טראגית ומזועזעת אנשים חסרי-מגן.

תמיד האמננו ונוסיף להאמין שאכן נצליח לשכנע את שכנינו שאין זו הדרך לסיים עניינים תלויים בין ישראל לבין אותן הארצות המתנכרות לזכותו של העם העברי לחיות במולדתו ולתנועת השיחרור הלאומי של עמנו.

אך בינתיים מוסיפים שליטי ערב לענות את שארית הפליטה היהודית היושבת בארצותיהם. על אדמת בבל נתלו הבוקר השעה יהודים, אשר כל עוונם וכל פשעם הוא היותם יהודים.

יש להתפלא שבתעמולם מתגאים הערבים במידת סובלנותם כלפי היהודים. יש להתפלא שחוגים שונים בעולם מנסים לתאר אותם משטרים ערביים כמשטרים נאורים.

אם חשוב וחינוי שדעת-הקהל העולמית תגויס למען מטרה אנושית, גיוס זה צריך להיות למען הצלת היהודים הנמקים בבתי-הסוהר בעיראק, במצרים ובסוריה.

לפני ארבע-עשרה שנה, בדיוק באותו חודש עברי, ח' בשבט תשט"ו, העלה הצורך השולט עדיין בעמק הנילוס שניים מטובי בני העם היהודי על גרדום כלא קהיר, הלא הם הגיבורים המהנדס שמואל עוזר ז"ל והרופא ד"ר משה מרוזק ז"ל. בדיוק באותו יום לפני ארבע-עשרה שנה.

אסור לנו לשתוק ואסור לנו לתת יד לקשר שתיקה. אנו חייבים לצאת בקול אדיר בכל רחבי תבל, בכל

המישורים הדיפלומטיים והלא-דיפלומטיים, אל המצפון העולמי: שחררו את אחינו השבויים בארצות ערב. מדובר כאן באזרחים ולא בחיילים; מדובר בחסרי נשק ומגן ולא בלוחמים. בל נעמוד מנגד. דיבורים אינם מספיקים. מעשי יום-הכרז הם. אחינו הנמצאים בארצות ערב הם חלק בלתי-נפרד מן האומה. אנו חייבים בהצלחתם.

אין מלים כדי לנחם את עצמנו. אין מלים כדי לנחם את משפחות תשעת ההרוגים על קידוש השם, אשר נתלו הבוקר בבגד.

נחמתנו תימצא בהגברת המאמצים כדי לגאול את יהודי ערב ממצוקתם, ולא נבוא על סיפוקנו אלא כש-יימצאו הרחק מציפורני שוביהם הישעים והאכזרים.

יחד עם כל בית ישראל אנו נוסף להוקיע ולהאשים את אלה שיכולים לעזור ואינם עוזרים. אנו נוסף להוסיף קיעם, אך לא נרפה מפעולה כדי להוציא לפועל במו ידינו את המלאכה להשלמת גאולת עמנו מגלותו ומשביו.

זכרם של תשעת הרוגי בגד, שהועלו על הגר-דום, ייחרת בדפיהם המזהירים של דברי ימי ישראל, כבנים אשר שילמו בחייהם את תוצאות השנאה והנקמה ללא מעצור וללא גבול של המתייצבים כדי לכ"ל ולתנו. אנו לא נשכח אותם היהודים, כפי שלא נפקיד את אחינו בגלות ערב. לבנו ומחשבותינו עם המוסיפים לסבול.

השתתפותנו בצער המשפחות האבלות. יהי זכר הרוגי מלכות, שנתלו הבוקר בבגד, ברוך לנצח בקריבנו.

היו"ר ק. לוז:

נכבד בקימה את זכרם של ההרוגים.

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את זכרם של תשעת הרוגי המלכות בבגדד).

הישיבה הופסקה בשעה 17.16.

ג. חוק התקציב לשנת 1969/70, תשכ"ט-1969 *

(קריאה שנייה)

היו"ר ק. לוז:

אני חוזר ופותח את הישיבה. הכנסת תעבור לסעיף ב' בסדר-היום: חוק התקציב לשנת 1969/70, תשכ"ט-1969, קריאה שנייה, משרד המסחר והתעשייה. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. תקציב משרד המסחר והתעשייה לשנת 1969/70 מסתכם ב-48 מיליון לירות, לעומת התקציב המקורי של 26.5 מיליון לירות בשנה הקודמת. הסיבה העיקרית לתוספת היא בעיקרה טכנית, והיא נובעת מהעברת ההקצבה להקצבת לוח בתנאי אשראי — שהיתה עד כה בתקציב הפיתוח — לתקציב הרגיל. המדובר הוא בסכום של 19.5 מיליון לירות.

סך כל התקציב לעידוד היצוא ופיתוח שוקי חוץ מסתכם ב-280 מיליון לירות; מזה 192 מיליון לירות לעידוד יצוא תעשייתי, לעומת 178 מיליון לירות אשר-תקד. הגידול קשור בצפייה לעלייה נוספת ביצוא התעשייתי.

תקציב הפיתוח של התעשייה והמלאכה נסתכם ב-168.5 מיליון ל"י, לעומת 86.5 מיליון ל"י אשתקד. עיקר הגידול נובע מתוספת של 70 מיליון ל"י בערך לסעיף השקעות והלוואות למוסדות פיננסיים לפיתוח התעשייה, המסתכם השנה ב-101.5 מיליון ל"י. סכום זה כולל מיליון ל"י למימון השקעות למפעלי תעשייה, מלאכה ומסחר, מכספי קופות הגמל, וכן 25 מיליון ל"י כתוספת אמצעים לבנק לפיתוח התעשייה לצורך מתן הלוואות, ולהחזר חוב הממשלה, הקשור בביטול ההצמדה.